

Twentse Post

MAANDBLAD VOOR CULTUUR EN GESCHIEDENIS

BEELDENDE KUNST, STREEKTAAAL, NAAM- EN VOLKSKUNDE

nr. 7

1973

12^E jrg.

VELDNAMEN RONDOM OOTMARSUM

Onder de kenners van land en volk van Twente neemt de Ootmarsummer P. van der Maas een opmerkelijke plaats in.

Deze 76-jarige, eenvoudige maar levenswijze en schrandere vertegenwoordiger van een onderwijzers-generatie, waartoe mensen hebben behoord als meester Vloedveld, meester Dingeldein en meester Borghuis (de een na de ander bekend geworden in de regio door hun grote liefde en inzet voor het typisch eigene van onze streek), draagt — evenals destijds zijn voornoemde collega's in het onderwijs — een lamp met zich mee, die voor menig Twentenaar een baken is geweest bij het zoeken naar de band met het verleden.

Ja, méér dan dat! Voor velen was een contact met hem het begin van een blijvende en groeiende belangstelling voor de heemkunde: de kennis van land en volk in de naaste omgeving.

Gedurende 30 jaren was Van der Maas hoofd ener lagere school te Denekamp. Toen hij zich daarna als gepensioneerd man vestigde in zijn geboorteplaats Ootmarsum, werd hij al gauw aangezocht om medewerking te verlenen en kennis in te brengen in een op te richten Stichting Heemkunde voor Ootmarsum en omstreken. Deze kwam in 1966 tot stand op een brede basis, die in overeenstemming is met de

veelzijdige interesses van meester Van der Maas.

In zijn woning te Ootmarsum toonde 'de meester' ons zijn vele honderden exemplaren omvattende verzameling fossiele gesteenten, opgeraapt overal in Twente. Zij schenken een terugblik op de plantaardige en dierlijke levensvormen in de vroegste tijden van de planetaire evolutie en vertellen de wordings-geschiedenis van 't Twentse landschap.

Op zijn duimpje kent hij de vele en soms moeilijk te onderscheiden soorten paddestoelen, planten en dieren in onze streek.

De geschiedenis van de bewoners van Twente, hun taal, levenswijze, rechtsorde en plaatselijke gebruiken, deze en nog andere onderwerpen zijn een mensenleven-lang door hem onderzocht en bestudeerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn zorg er naar uitging om deze onderscheiden studiegebieden tot actief werkterrein te maken van de Stichting Heemkunde Ootmarsum e.o.

Zo immers komen zoveel mogelijk belangstellenden aan hun trekken, want de één is meer geïnteresseerd in de gewestelijke geschiedenis, de ander meer in de kennis der natuur. En meester Van der Maas zou zich niet geroepen hebben gevoeld tot het leraarschap, als hij geen zorg kende voor de kansen van iedereen.

DE STICHTING HEEMKUNDE voor Ootmarsum en omgeving, werd opgericht in 1966. Zij telt momenteel een dialektgroep alsmede een folkloregroep en voorts twee natuurkundegroepen en twee geschiedenisgroepen. Onder haar beheer valt het plaatselijk museum en verder draagt de stichting zorg voor de instandhouding en uitbreiding van een eigen bibliotheek.

Het werk van de Heemkundestichting, die ruim honderd leden telt, trok in de loop der jaren de aandacht van verschillende geïnteresseerden elders in Twente en heeft inmiddels navolging gevonden in Lossler, Haaksbergen en Borne. De activiteiten, die op naam staan van de diverse heemkunde-groepen in Ootmarsum, zijn dan ook het vermelden waard.

Zo houdt de dialektgroep zich bezig met de registratie van Twentse spreekwoorden en gezegden, bijnamen, schimpramen, woorden en uitdrukkingen. In samenwerking met de folkloregroep beantwoordt zij de vragenlijsten van de Kon. Academie voor Wetenschappen te Amsterdam en het Nedersaksisch Instituut te Groningen op het gebied van streektaal en folklore.

De natuurkundegroepen organiseren dia-avonden voor de vele toeristen in Ootmarsum en houden voorts lezingen over en excursies naar planten, paddestoelen en vogels. Verder heeft men een vogelreservaat gesticht in de omgeving van Oud-Ootmarsum. Opmerkelijk is, dat de boeren in het betrokken gebied schriftelijk hun medewerking hebben toegezegd om vogelvangsters te weren.

Ook de geschiedenisgroepen hebben zich op verschillende wijzen verdienstelijk gemaakt. Zo werd het Stadsrecht van Ootmarsum vertaald vanuit het Middel-Oostnederlands in de moderne landstaal. Tijdens restauratiewerkzaamheden aan de r.k. kerk te Ootmarsum werden in en rond dit gebouw succesvolle opgravingen verricht. Daarbij stuitte men ondermeer op een eeuwenoude boomkist, een uitgeholde boomstam met beenderresten van een overledene. In de Ageler Es vond een oudheidkundig bodemonderzoek plaats, waarbij veel aardewerkscherven aan het licht kwamen die wijzen op prehistorische bewoning. En tenslotte werden in de naaste omgeving

van Ootmarsum de veldnamen geregistreerd.

Over het waarom en het hoe van dit laatste onderwerp, het veldnamen-onderzoek, steken we ons licht op bij meester Van der Maas, mede-oprichter van de Stichting Heemkunde Ootmarsum en actief groepslid.

SYSTEMATISCH ONDERZOEK

„In aug. 1946 is het dialectenbureau van de Kon. Ned. Academie van Wetenschappen te A'dam begonnen met het rondzenden van vragenlijsten betreffende de veldnamen, om op die manier een begin te maken met het systematisch onderzoek hiervan.

De oudste veldnamen, zoals die in de bronnen tot ons zijn gekomen, stammen uit de 11e tot de 16e eeuw.

Na de Middeleeuwen neemt door ontginning van gronden het aantal namen sterk toe.

Oude kaarten bewijzen hier vaak goede diensten. Voor het Oosten van ons land zijn de marktenboeken en enkele stedelijke archieven van waarde bij het veldnamen-onderzoek.

Toch leven de namen hoofdzakelijk door mondelinge over-

NAAMKUNDE

levering verder. Immers zolang het kadaster nog niet bestond, was naamgeving van belang. Het kadaster kwam in de Franse tijd en was in 1832 voltooid. Toen werden de veldnamen op de achtergrond gedrongen en kwamen er letters en cijfers voor in de plaats.

In onze tijd gaan door de uitbreiding van stad en dorp vele namen verloren en de toenemende ruilverkaveling zal practisch alle namen doen verdwijnen.

Weliswaar gaan vele gemeenten er toe over bij de benoeming van straten en wijken deze oude namen toe te passen. En ook wordt daarbij dikwijls de reden aangegeven, waarom juist deze bepaalde naam ter plaatse zin en betekenis heeft. Maar dit neemt niet weg dat tal van namen teloor zullen gaan en uit de herinnering worden weggevaagd.

Is dit dan zo'n groot verlies?, vragen we Van der Maas.

„Toch wel, want deze namen zeggen ons vaak iets over de al of niet meer bestaande gesteldheid

OOTMARSUM A1

SCHAAL 1:2500

5. 6. 7. 8. 9.

Denekamp

3^e blad

Gemeente

Deel A

2^e blad

1^e blad

A4

A2

B1

B1

B2

Gemeente

A5

Denekamp

Samengesteld uit verschillende oorspronkelijke
in 1862, in Januari 1862
De Tekenaar:
[Handwritten Signature]

Gezien.
De Ingevoerde
[Handwritten Signature]

f. g. h. i. k.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

OOTMARSUM A3
SCHAAL 1 : 2500

B
C
D
E
F
G

Blad 1

A2

Blad 1

